

**МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
БЕРДЯНСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ ПЕДАГОГІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ**

ЗАТВЕРДЖЕНО

Рішення вченої ради
Бердянського державного
педагогічного університету

від 25 серпня 2016 року
(протокол №1)

**КОНТАКТНА ТА БЕЗКОНТАКТНА
ІМПРОВІЗАЦІЯ**

**ПРОГРАМА
вибіркової навчальної дисципліни
підготовки фахівців освітнього ступеня бакалавр
спеціальності 024 Хореографія**

**Бердянськ
2016 р.**

РОЗРОБНИК ПРОГРАМИ: старший викладач кафедри хореографії Тараненко
Юлія Петрівна

МР БДПУ- протокол №8 від 16.06.2016р.

Обговорено та рекомендовано методичною радою Бердянського державного педагогічного університету «16» червня 2016 року, протокол №8

ВСТУП

Програма вивчення вибіркової навчальної дисципліни *«Контактна та безконтактна імпровізація»* складена відповідно до освітньо-професійної програми *«Хореографія. Фітнес»* підготовки фахівців освітнього ступеня *бакалавр*, галузі знань *02 Культура і мистецтво*, спеціальності *024 Хореографія*.

Предметом вивчення навчальної дисципліни є формування готовності майбутнього фахівця застосовувати теоретичні знання та практичні навички з організації та проведення контактної та безконтактної імпровізації.

Міждисциплінарні зв'язки: дисципліна *«Контактна та безконтактна імпровізація»* пов'язана з психолого-педагогічними науками (вікова та загальна педагогіка, загальна психологія та психологія мистецтв), мистецтвознавчими науками (музика, театр, література), спеціальними хореографічними дисциплінами (класичний танок, народно-сценічний танок, бальна та сучасна хореографія, історія хореографії та історія костюму та інші), філософія, анатомія та фізіологія.

1. Мета та завдання навчальної дисципліни

1.1. **Метою** викладання навчальної дисципліни *«Контактна та безконтактна імпровізація»* є формування вміння вільно імпровізувати самостійно, в парі, в групі, підвищення професійного рівню студентів та розвиток їх креативності.

1.2. **Основні завдання** вивчення дисципліни *«Контактна та безконтактна імпровізація»* є:

- послідовна і гармонійна система розвитку та вдосконалення м'язового апарату – тіла танцюриста;
- опанувати танцювальну техніку та оволодіти виконавською майстерністю;
- формувати вміння моделювати та презентувати творчі завдання на контактну та безконтактну імпровізацію, проектувати уроки з контактної та

безконтактної імпровізації; вміння імпровізувати сольо та в контактї;

- розвивати творчу уяву, фантазію, креативність;
- виховувати пластичну культуру рухів, взаємодовіру та взаємоповагу.

1.3. Згідно з вимогами освітньо-професійної програми студенти повинні набути **таких компетентностей**:

Загальних:

Інструментальні: здатність до організації та планування, вміння застосовувати базові загальні знання, правильно розмовляти та писати різними комунікативними стилями (неофіційним, офіційним та науковим), вільно застосовувати наукові та хореографічні терміни; вміння працювати з комп'ютерними програмами; здатність розв'язувати проблеми і приймати рішення, здійснювати пошук інформації з різних джерел.

Міжособистісні: здатність до критичності та самокритичності, вміння працювати в команді, застосовувати організаторські здібності, позитивно ставитися до різних танцювальних культур, вміння спілкуватися та працювати в міжнародному середовищі, поважати творчі знахідки людей мистецьких професій.

Системні: здатність застосовувати знання на практиці, використовувати дослідницькі навички та вміння, проявляти лідерські якості, креативність, самостійність творчого мислення, прагнення до пошуку індивідуального хореографічного стилю, бажання досягти успіху в професійній сфері.

Етичні: знання та дотримання принципів етичного кодексу хореографа (творча незалежність, відповідальність тощо) педагогічної етики; повага гідності учасників навчально-виховного процесу.

Загально-професійні (базові):

- Здатність використовувати базові знання фундаментальних наук в обсязі, необхідному для здійснення професійної діяльності.

- Здатність використовувати основи теорії і практики хореографічного і музичного мистецтва (фізичної культури) в професійній діяльності, проектувати і здійснювати освітній процес у закладах культури, освіти і спорту.

- Здатність до рефлексії, самовдосконалення і підвищення рівня професійної майстерності.

- Здатність проектувати і проводити науково-дослідницьку та творчо-пошукову роботу.

- Здатність використовувати широкий спектр міждисциплінарних зв'язків.

Спеціалізовано-професійні

- Здатність демонструвати достатньо високий рівень виконавської майстерності з урахуванням індивідуальних хореографічних і фізичних здібностей; злагоджено працювати в групі виконавців.

- Здатність використовувати спеціальну термінологію та адекватні комунікативні засоби рідної та іноземної мов (в усній та письмовій формах) у педагогічному спілкуванні та творчому процесі; застосовувати вербальний коментар в процесі навчання в лаконічній та доступній формі.

- Здатність застосовувати традиційні і альтернативні інноваційні технології в галузі хореографії.

Та демонструвати **такі результати навчання:**

Знання

ПРЗ 2. Здатність застосовувати знання з теорії музики та навички гри на музичному інструменті; співпрацювати з концертмейстером, аргументовано підходити до вибору музичних творів в педагогічній діяльності та балетмейстерській творчості.

ПРЗ 3. Здатність застосовувати базові філософсько-естетичні, мистецтвознавчі, історико-культурологічні знання в професійній діяльності.

Уміння

ПРУ 1. Здатність демонструвати артистизм, виконавську культуру та технічну танцювальну майстерність на належному фаховому рівні під час виконавської, педагогічної та балетмейстерської діяльності.

ПРУ 3. Уміння знаходити та аналізувати інформацію з різних джерел; здійснювати комунікаційну взаємодію за допомогою соціальних мереж; систематизувати прийоми створення, збереження, накопичення та інтерпретації даних з використанням сучасних інформаційних та комунікаційних технологій.

Комунікація

ПРК 1. Здатність орієнтуватися в основних подіях, які відбуваються в Україні, в світовому мистецькому хореографічному просторі, визначати і формулювати проблеми, вміти аналізувати їх, виражати власну думку, вирішувати спірні питання щодо особистісних переконань та етичних міркувань.

ПРК 2. Здатність використовувати знання професійного дискурсу, термінології свого фаху, джерел поповнення лексики української та іноземної мов; уміння спілкуватися українською мовою у професійному середовищі, дотримуватися етики ділового спілкування; пояснювати фахівцям і нефахівцям інформацію, ідеї, проблеми, рішення у сфері хореографічного мистецтва; аналізувати іншомовні джерела інформації для отримання даних та прийняття професійних рішень.

Автономність і відповідальність

ПРАВ 1. Здатність якісно виконувати завдання професійної діяльності на основі інструкцій, методичних рекомендацій, встановлених норм, нормативів, технічних умов тощо.

ПРАВ 2. Здатність демонструвати готовність до освоєння нової професійної інформації за допомогою самоосвіти; представляти і оцінювати власний досвід, аналізувати й застосовувати досвід колег.

ПРАВ 3. Здатність визначати стратегічні цілі професійної діяльності, шукати новаторські ідеї для пропаганди хореографічного мистецтва, українських національних традицій та здорового способу життя.

На вивчення навчальної дисципліни відводиться **90 годин / 3 кредити ECTS**.

2. Інформаційний обсяг навчальної дисципліни

Змістовий модуль 1. Імпровізація в хореографічному мистецтві

Тема 1. Вступ. Предмет, мета, завдання дисципліни. Теоретичні засади контактної та безконтактної імпровізації

Предмет, мета та завдання дисципліни «Контактна та безконтактна імпровізація». Міжпредметні зв'язки з іншими фаховими дисциплінами.

Дослідження імпровізації в різних галузях науки: Е. Міхеєва (як засіб танцювально-рухової терапії), В. Козлов, А. Гіршон, Н. Веремеєнко (як інтеграційну танцювально-рухову терапію), Л. Мова (як потенціал для розвитку особистості та професійну необхідність для танцівників сучасного напрямку), А. Рахманов (як терапевтичний потенціал контактної імпровізації), М. Лідерс (дослідження «Контактна імпровізація – танець або світогляд?»), Р. Баранов (як засновник контактної імпровізації в Україні), О. Мартиненко (застосування імпровізації з дітьми дошкільного та молодшого шкільного віку) та ін.

Тема 2. Загальна характеристика імпровізації в хореографії. Основні завдання імпровізації в хореографічному мистецтві

Основні поняття контактної та безконтактної імпровізації: «імпровізація», «спонтанність танцю», «пластика тіла», «танцювальна

техніка» та ін.

Танцювальна імпровізація як вид сучасної хореографії. Основні завдання танцювальної імпровізації.

Етапи розвитку власного танцю: первісна несвідома рухова активність; творча обробка спонтанного рухового матеріалу; усвідомлення рухових процесів.

Тема 3. Види танцювальної імпровізації, їх характеристика

Основні моменти імпровізації: спонтанність (раптовість, миттєвість); винахідливість; чуйність; взаємодія; процес і дослідження; обдарованість виконавця; ніяких обмежень.

Танцювальні техніки в імпровізації: традиційна М. Фокіна – імпровізація з використанням класичного танцю та вільної пластики; дунканівська А. Дункан – імпровізація від внутрішнього настрою; постмодерністська – імпровізація У. Форсайта з деконструктивними експериментами; контактна імпровізація С. Пекстона – імпровізація з партнером, імпровізацію звільнення.

Види танцювальної імпровізації: за кількістю суб'єктів творчої діяльності (групові та індивідуальні); за метою реалізації навчально-виховного процесу (навчальні, розвиваючі творчу фантазію та ін.); за характером стимулюючих засобів (образні, музичні, «живий живопис», «жива скульптура», наслідування та ін.); за тематикою (вільна тема, пропонується тема).

Змістовий модуль 2. Контактна імпровізація – самостійний танцювальний напрям сучасної хореографії

Тема 1. Історія виникнення та шляхи розвитку контактної імпровізації

Історія виникнення та шляхи розвитку контактної імпровізації. Творчість Стіва Пекстона.

Аналіз досліджень з контактної імпровізації авторів: Цинтія Новак, Адвоа Лемйо, А. Гіршон, А. Рахманова, Ен Брук, М. Лідерс, Томас Калтербрунер.

Тема 2. Завдання, принципи та зміст контактної імпровізації,

передбачувані результати

Основні завдання контактної імпровізації.

Розгляд та аналіз принципів контактної імпровізації: рух слідкує за зміщенням точки контакту між тілами партнерів; відчувати шкірою; перетікання; відчуття руху зсередини; використання сферичного простору; слідування за інерцією, вагою та потоком руху; передбачена присутність глядачів; танцівник – звичайна людина; народження танцю.

Зміст контактної імпровізації. Відео перегляд зразків контактної імпровізації.

Змістовий модуль 3. Структура та зміст уроку контактної імпровізації

Тема 1. Структурні частини заняття з контактної імпровізації, їх характеристика

Різноманітність структури уроку контактної імпровізації в залежності від завдань уроку, підготовленості учасників та творчості педагога.

Зміст та структура уроку контактної імпровізації: вступна частина (сісти в коло; відчуття простору, контакти), основна частина (вправи контактної імпровізації, ігри «Піти від контакту», «Лідер»; розвиток імпровізації; вправи «Ембріон», «Струмочок», «Стіл»; падіння та перетікання), заключна частина (підсумок уроку, відчуття та враження).

Тема 2. Основні види вправ та ігор з контактної імпровізації та їх методика виконання

Утворення вертикальних опор та опор в tilt в партер, утворення вертикальних опор та опор в tilt в парі.

Робота з тілом в трьох глибинах вивчення: шкіра (еластичність, рухливість), м'язи (еластичність, рухливість, м'якість), кістки (об'єму кісток), суглоби (рухливість в роботі суглобів).

Тема 3. Зразки вправ та ігор з контактної імпровізації

Техніка виконання «ролів» та падінь в парі: rolling on floor (проходження поверху), back to back and roll (підтримувати і котити), low table (низька опора),

high table (висока опора), hip-liift standing opposite ways (стегновий підйомник, що стоїть навпроти шляхів), lift up to chest (піднімісь вгору), side lift (бічний підйомник).

Ігри з контактної імпровізації: «Скульптор», «Мости», «Мурашник», «Художник», «Довірися мені» та ін.

Змістовий модуль 4. Презентація студентами ігор та розробка вправ з контактної імпровізації

Тема 1. Розробка студентами ігор та розробка вправ з контактної імпровізації

Розробка студентами вправ контактної імпровізації, підбір музичного супроводу, показ їх на практичному занятті. Підбір ігор з контактної імпровізації та проведення їх на практичному занятті.

Тема 2. Музика як невід'ємний компонент контактної та безконтактної імпровізації

Роль музики на занятті з контактної та безконтактної імпровізації. Структурний аналіз музики. Визначення темпо-ритмічної основи твору, його динаміки, форми і стилю. Вплив музичного матеріалу на форму, лексику і пластичну виразність танцю.

Розгляд вимог до музичного оформлення занять з контактної та безконтактної імпровізації. Музичний матеріал може включати як твори класичної спадщини, так і твори сучасних композиторів. Для опанування континентності руху та аналізу причинно-наслідкової лінії утворення й розвитку руху в побудові комбінації допоможе музика з поліфонічної або циклічною побудовою. Виконавець повинен відчути прийом та сформувати на ньому внутрішню увагу.

Тема 3. Підбір студентами музичного супроводу до занять з контактної та безконтактної імпровізації

Підбір студентами музичного супроводу до занять з контактної та безконтактної імпровізації, її аналіз, презентація, пояснення кожної музичної композиції, функціональна складова. Презентація музичного супроводу на

практичному занятті.

Змістовий модуль 5. Розробка студентами комбінацій із застосуванням контактної та безконтактної імпровізації

Тема 1. Зразки занять із контактної імпровізації та безконтактної імпровізації

Засвоєння 2-3 уроків з контактної імпровізації та безконтактної імпровізації, практичне відтворення уроків та вправ контактної імпровізації та безконтактної імпровізації за показом викладача.

Тема 2. Особливості створення танцювальних комбінацій у парі

Принципи створення танцювальних комбінацій в парі: прийняття унікальності та неповторності кожної особистості і її права на самовираження; прагнення до відкритого і безпосереднього контакту між людьми; важливість чуттєвого переживання «тут і тепер», широкого та емоційного діалогу.

Особливості створення танцювальних комбінацій у парі.

Тема 3. Зразки побудови танцювальних комбінацій з використанням контактної імпровізації

Перегляд та аналіз відео-зразків танцювальних комбінацій з використанням контактної імпровізації.

Засвоєння зразків побудови танцювальних комбінацій з використанням контактної імпровізації, запропонованих викладачем.

Тема 4. Розробка студентами комбінацій із застосуванням контактної та безконтактної імпровізації

Самостійна розробка студентами комбінацій із застосуванням контактної та безконтактної імпровізації. Добір музичного матеріалу. Презентація комбінацій на практичному занятті.

Змістовий модуль 6. Презентація етюдних форм з контактної та безконтактної імпровізації

Тема 1. Види етюдних форм, їх тематика та актуальність

Види етюдів (тренінгові, образні), їх тематика та актуальність.

Перегляд та аналіз етюдних форм з елементами контактної та безконтактної імпровізації.

Тема 2. Зразки розгорнутих етюдних форм

Засвоєння зразків розгорнутих етюдних форм з елементами контактної та безконтактної імпровізації, запропонованих викладачем.

Особливості підбору музичного матеріалу до етюдних форм.

Тема 3. Розробка студентами розгорнутих етюдних форм, побудованих на контактній та безконтактній імпровізації

Самостійна розробка студентами розгорнутих етюдних форм, побудованих на контактній та безконтактній імпровізації. Підбір музичного супроводу. Показ етюдів на практичному занятті.

3. Рекомендована література

Базова

1. Артемова Л.В. Проблеми розвивального навчання і учіння магістрів / Л.В. Артемова. - К.: Правові джерела, 2002. - С.9-21.
2. Модель ступеневої підготовки фахівця у вищих навчальних закладах: матеріали міжнародної науково-практичної конференції / НПУ ім. М.П. Драгоманова. - К., 2000.- С.84-86.
3. Бондар В.І. Дидактика: ефективні технології навчання студентів / В.І.Бондар. - К.: Вересень, 1996.- 129с.
4. До проблеми оцінного контролю/ Н.М. Буринська// Педагогіка і психологія. - 2000. - №2 - С.85-93.
5. Никитин В. Ю. Модерн джаз танец. Методика преподавания / Никитин В. Ю. – М.: ВЦХТ, 2002. – 162 с.: ил.
6. Никитин В. Ю. Модерн джаз танец. Начало обучения / Никитин В. Ю. – М.: ВЦХТ, 1998. – 128 с.: ил.

Допоміжна

7. Кузьмінський А.І. Педагогіка: завдання і ситуації: Практикум / Кузьмінський А.І., Вовк Л.П., Омеляненко В.Л. - К.: Знання- Прес, 2003.- 429 с.

8. Кучерявый А.Г. Профессиональное самовоспитание будущих педагогов в процессе их целостной подготовки / Кучерявый А.Г. - К.: Вища школа, 1999.- 224с.
9. Нісімчук А.С. Сучасні педагогічні технології: [Навчальний посібник] / Нісімчук А.С., Падалка О.С., Шпак О.Т. - К.: Просвіта, 2000.- С344-350.
- 10.Пастух В. В. Модерні хореографічні напрями в Галичині (20-30-ті роки ХХ століття) / Пастух В. В. – К.: Знання, 1999. – 41 с.
- 11.Сердюк О. Принципи формування та реалізації навчальних програм в умовах вищої школи / О.Сердюк // Вища школа України. – 2002. - №3. - С.8-90.

4. Форма підсумкового контролю успішності навчання: залік.

5. Засоби діагностики успішності навчання: усні опитування, презентації власно створених комбінацій, етюдів з контактної та безконтактної імпровізації, командні та наскрізні творчі проекти.